

**Wyrok z dnia 14 maja 1996 r.
III ARN 1/96**

Osobie, która zdezerterowała z pełnionej przymusowo służby w armii niemieckiej a następnie wstąpiła ochotniczo do polskiej formacji wojskowej przy armiach sojuszniczych i pełniła tę służbę do końca wojny, przysługują uprawnienia kombatanckie chociażby nie uczestniczyła bezpośrednio w akcji zbrojnej.

Przewodniczący SSN: Andrzej Wróbel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Adam Józefowicz, Andrzej Kijowski, Walerian Sanetra,

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 maja 1996 r. sprawy ze skargi Józefa G. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 16 kwietnia 1994 r. [...] w przedmiocie pozbawienia uprawnień kombatanckich, na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejskowy w Krakowie z dnia 26 lipca 1995 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Kierownik Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych decyzją z dnia 16 kwietnia 1994 r. [...] wydaną na podstawie art. 21 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) odmówił przyznania uprawnień kombatanckich Józefowi G. uzasadniając rozstrzygnięcie tym, że wnioskodawca nie spełnia warunków, o którym mowa w tym przepisie. W ocenie organu przesłanką niezbędną do przyznania uprawnień kombatanckich osobom, które wcześniej przymusowo pełniły służbę w armii niemieckiej jest wykazanie się tych osób udziałem w walkach o niepodległość Polski, przy czym konieczne jest wykazanie czynnego udziału w wojnie (działaniach zbrojnych), a nie tylko pełnienie samej służby wojskowej, o której mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 tej ustawy. Skoro zatem wnioskodawca pełnił służbę w Polskich Siłach Zbrojnych stacjonujących na terenie Wielkiej Brytanii, nie można zatem przyjąć, że brał czynny udział w walce.

Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejskowy w Krakowie wyrokiem z dnia 26 lipca 1995 r. [...], po rozpoznaniu sprawy ze skargi Józefa G. [...], uchylił zaskarżoną decyzję. W ocenie Sądu dokonana przez Kierownika Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wykładnia przepisu art. 21 ust. 2 pkt 2 ustawy nie jest prawidłowa, bowiem w przepisie tym nie ma mowy o żadnych Awalkach@ w rozumieniu Adziałań wojennych@, ale o Awalce o niepodległość Polski@. Przepis ten, zdaniem Sądu, nie precyzuje ponadto miejsca owej walki o niepodległość Polski. To szersze znaczenie przepisu pozwala objąć jego treścią nawet rozmaite formy działalności cywilnej, o której mowa w art. 2 ustawy, a nie tylko formy działalności wojskowej,

określonej w art. 1 tej ustawy. Sąd wskazał, że fakt, iż skarżący nie brał bezpośredniego udziału w żadnej z bitew, nie ma znaczenia w świetle tego przepisu, gdyż jako żołnierz mógł być wzięty do akcji w dowolnym momencie.

Powyższy wyrok zaskarżył Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego rewizją nadzwyczajną, zarzucając rażące naruszenie art. 21 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) oraz art. 207 § 5 k.p.a., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi. W ocenie Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego z zestawienia przepisów art. 1 ust. 2 pkt 1 i 21 ust. 2 pkt 2 ustawy wynika, że ich zakresy pojęciowe są różne, przy czym zakres przepisu art. 1 ust. 2 pkt 1 jest szerszy w stosunku do art. 21 ust. 2 pkt 2. Również ze wzajemnego usytuowania tych przepisów w tekście ustawy należy wnioskować, że ten ostatni przepis jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 1 ust. 2 pkt 1, normującym w sposób odmienny sytuację osób, które przymusowo pełniły służbę w armii niemieckiej. W związku z tym, zdaniem Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, należy uznać, że użyty w tekście art. 21 ust. 2 pkt 2 zwrot Anie brała udziału w walce o niepodległość Polski@ jest celowym i zamierzonym działaniem ustawodawcy, który dla osób przymusowo pełniących służbę w armii niemieckiej, a ubiegających się o świadczenia kombatantkie, wprowadził dodatkowy wymóg udziału w walce o niepodległość Polski.

Prokurator na rozprawie oświadczył, że nie znajduje wystarczających podstaw do złożenia wniosku o uwzględnienie rewizji nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pogląd zawarty w uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej, że użyty w tekście art. 21 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) zwrot Anie brała udziału w walce o niepodległość Polski@ jest celowym i zamierzonym działaniem ustawodawcy, który dla osób przymusowo pełniących służbę w armii niemieckiej, a ubiegających się o świadczenia kombatantkie, wprowadził dodatkowy wymóg udziału w walce o niepodległość Polski, nie jest trafny. Przepis ten, jak prawidłowo przyjął Naczelny Sąd Administracyjny w uzasadnieniu kwestionowanego niniejszą rewizją nadzwyczajną wyroku, nie ustanawia bowiem, w odniesieniu do osób, które przymusowo pełniły służbę w armii niemieckiej, wymagania bezpośredniego uczestniczenia w walkach w rozumieniu działań wojennych. Jak bowiem przyjął Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 marca 1996 r., III ARN 76/95 (jeszcze nie opublikowany) tego rodzaju, jak przedstawiona w rewizji nadzwyczajnej, wykładnia powyższego przepisu ustawy nie wynika wprost ze sformułowań ustawowych, a ponadto nie uwzględnia, że w zależności od potrzeb, uwarunkowań wojennych i decyzji dowództwa poszczególne formacje i oddziały wojskowe brały lub nie brały bezpośredniego udziału w walkach z nieprzyjacielem; nie zależało to jednak od woli czy wyboru indywidualnych żołnierzy czy też nawet ich ogółu. Należy zatem przyjąć, że osobie pełniącej przymusowo służbę w armii niemieckiej, z której zdezerterowała, a następnie wstąpiła ochotniczo do polskiej formacji wojskowej przy armiach sojuszniczych i pełniła służbę w tej formacji do końca wojny, przysługują uprawnienia

kombatanckie także wówczas, gdy nie uczestniczyła bezpośrednio w żadnej z bitew. Pojęcie Awalka o niepodległość Polski@ użyte w tym przepisie oznacza bowiem w szczególności te wszystkie formy działalności wymienione w art.1 ustawy, zmierzające do odzyskania suwerenności i niepodległości Polski, które osoba wcielona przymusowo do armii niemieckiej, wykonywała następnie do końca wojny. Jak bowiem trafnie wskazał Naczelny Sąd Administracyjny, była to służba wojskowa pełniona podczas działań wojennych, a fakt, że skarżący nie brał bezpośredniego udziału w walce nie ma w świetle powyższego przepisu żadnego znaczenia, gdyż jako żołnierz Pierwszej Polskiej Samodzielnej Brygady Spadochronowej pod dowództwem brytyjskim mógł być wzięty do akcji w dowolnym momencie.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====